

© 2023 by Editura Galaxia Gutenberg

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POP, CAMELIA
Prin cetate către Paradis

Camelia Pop;– Târgu Lăpuș: Galaxia Gutenberg, 2023
ISBN 978-630-337-017-0

2

EDITURA GALAXIA GUTENBERG
435600 Târgu-Lăpuș, str. Florilor nr. 11
Tel.: 0723-377 599, 0733-979 383
E-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

Camelia Pop

Prin cetate către Paradis

Galaxia Gutenberg
2023

CUPRINS

ÎMPREUNĂ CU PLATON PRIN CETATE	11
Întâlnirea cu Platon.....	11
Ascultându-l pe Socrate.....	12
Dreptatea și nedreptatea. O cetate adevărată	15
Patru tipuri de cetăți, patru tipuri de oameni	35
Stările sufletului – o parte iubește înțelepciunea, o alta biruințele și o alta câștigurile	44
Arta poetică și răsplățile virtuții	50
ÎMPREUNĂ CU CINEVA ASEMĂTOR LUI PLATON – SF. AUGUSTIN – „Nu m-ai fi căutat dacă nu m-ai fi găsit.”	57
Iubire și Înțelepciune	57
Despre simboluri.....	62
Socrate, Platon și discipolii lor.....	65
„Pe Dumnezeu îl găsim în măsura în care-L căutăm.”	81
Ce este timpul? Există vreo corelație între timp și Dumnezeu?, se întreabă retoric Sfântul Augustin.....	85
ÎMPREUNĂ CU DANTE – CĂLĂTORIE SPRE CETATEA LUI DUMNEZEU	97
Spre „Sfera de foc, întâiul cer al lunii” (I).....	97
„Urcarea în întâiul cer al Lunii” (II)	99
„Cerul întâi a Lunii”, casa primilor fericiți” (III)	103

„Cei care și-au încălcat juruințele în cerul întâi al lunii. Îndoielile lui Dante” (Cântul IV).....	106
„Cei care și-au călcat juruințele în Cerul întâi al Lunii. Lămuririle Beatricei. Spre Cerul al doilea, Mercur. Spiritele active. Iustinian” (V).....	110
„Cerul al doilea, a lui Mercur. Spiritele active. Povestea acvilei rostită de Iustinian. Invectiva împotriva guelfilor și a ghibelinilor. Romeo din Villanova” (VI)	114
„Cerul al doilea, al lui Mercur, îndoielile lui Dante și lămuririle Beatricei” (VII).....	118
„Cerul al treilea, al Venerei. Spiritele îndrăgostite. Carol Martel.” (VIII).....	122
„Cerul al treilea al Venerei. Spiritele îndrăgostite” (IX)	126
„Cerul al patrulea al Soarelui – Cecul luminos al filosofilor și teologilor” (X)	130
„Al patrulea Cer al Soarelui, Cerul înțelepților. Îndoielile lui Dante. Elogiul lui San Francesco de Asissi. Invectiva împotriva dominicanilor.” (XI).....	134
„Al patrulea Cer al Soarelui, Cerul înțelepților. Elogiul lui Bonaventura adus Sfântului Dominic” (XII)	137
„Cerul Soarelui al înțelepților. Știința lui Solomon, a lui Adam și a lui Cristos” (XIII)	141
„Cerul al patrulea al Soarelui. Solomon îi lămurește lui Dante a treia îndoială. Urcarea spre cerul lui Marte, cerul războinicilor” (XIV).....	145
„Cerul al cincilea, al lui Marte. Spirite războinice. Cacciaguida și strămoșii lui Dante. Florența de altădată” (XV)	149

„Cerul al cincilea, al lui Marte. Spiritele războinice. Despre noblețe. Florența și cetățenii ei în vremea lui Cacciaguida” (XVI)	153
„Cerul al cincilea, al lui Marte. Spiritele războinice. Prezicerea exilului lui Dante de către străbunul său Cacciaguida. Gloriia viitoare. Curajul adevărului” (XVII)	158
„Cerul al cincilea, al lui Marte. Urcarea în cerul al șaselea, al lui Jupiter. Spiritele celor drepecți. Acvila. Apariția papilor” (XVIII).....	163
„Cerul al șaselea al lui Jupiter. Spiritele dreptilor. Vorbirea acvilei invectiva împotriva principilor nedrepecți” (XIX)....	166
„Cerul al șaselea, al lui Jupiter. Spiritele dreptilor. Cântecul acvilei. Sufletele din ochii acvilei. Păgâni în Paradis. Despre predestinare” (XX)	171
„Cerul al șaselea al lui Saturn. Spiritele contemplative. Scara cerească. Invectivă împotriva ecleziaștilor” (XXI)	176
„Cerul al șaptelea al lui Saturn. Spiritele contemplative. Corupția călugărilor. Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele triumfătoare. Privirea asupra planetelor și a pământului” (XXII)	181
„Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele triumfătoare. Isus Cristos. Dumnezeiasca frumusețe a Beatricei. Încoronarea Fecioarei Maria” (XXIII)	186
„Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele triumfătoare. Sfântul Petru. Dante este examinat cu privire la credință” (XXIV)	190
„Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele triumfătoare. Dorul de patrie. Sfântul iacob. Dante este examinat cu privire la speranță. Sfântul Ioan Evanghelistul” (XXV)	195

„Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele trumfătoare. Dante este examinat cu privire la caritate. Adam. Primul grai al omenirii” (XXVI).....	199
„Cerul al optulea al stelelor fixe. Spiritele triumfătoare. Invectiva Sf Petru împotriva papilor și a prelaților. Urcarea în cerul al nouălea. Ierarhiile cerești. Corupția pământească” (XXVII).....	203
„Cerul al noulălea, primul mobil. Ierarhiile îngerești. Concordanța între îngeri și ceruri” (XXVIII)	208
„Cerul al noulea, primul mobil. Ierarhiile îngerești. Invectiva împotriva vanității. Nesfârșitul număr al îngerilor” (XXIX)	212
„Cerul al nouălea, primul mobil. Ierarhiile îngerești. Urcarea în Empireu. Fluviul de lumină. Trandafirul alb. Tronul lui Enric al VII-lea” (XXX)	216
„Empireu, Dumnezeu, îngerii și fericiții. Trandafirul alb. Apariția Sf. Bernard. Rugăciunea către Beatrice. Fecioara Maria” (XXXI)	220
„Empireul. Dumnezeu, îngerii și fericiții. Orânduirea fericiților. O îndoială a lui Dante. Cei mai de seamă dintre fericiți” (XXXII)	225
„Empireul. Dumnezeu, îngerii și fericiții. Rugăciunea Sfântului Bernard. Viziunea divinității” (XXXIII)	229
Sfârșitul povestirii	234
Bibliografie	235

Povestea începe în tren, unde călătorul nostru inițiază un dialog cu un domn necunoscut, căruia îi relatează despre căderile lui în somn și despre întâlnirea cu Platon, Sfântul Augustin și Dante. Pe urmele lor, el descoperă cele mai nobile idei despre o cetate ideală, despre iubire și despre Paradisul fără de sfârșit.

ÎMPREUNĂ CU PLATON PRIN CETATE

Întâlnirea cu Platon

Sunt în tren și pe bancheta din față se așează un domn cunoscut. Spre surprinderea mea e omul din vis. Mă întreb, ce sunt visele? Coborând în adânc, „umbra” ne conduce pe cărările inconștientului, spune Jung.

Îl privesc cu nesaț și, nedumerit, mă privește și el întrebător. Nu pot să spun nimic, zic, totul este atât de misterios. Visele, asta este, nu știm de unde vin, dar uneori ele ne ghidează. Visele sunt minunile din viața noastră nocturnă, continuă elegantul domn. Am să vă povestesc un vis, zic, avem timp, drumul este lung destul. Credeți în iubire, în philia, cum ar spune grecii? Cum de nu, zise.

Lăsându-mi capul pe spate simții că totul se învârte, lumini jucăușe stând una lângă alta ascuseră chipul omului din vis, frumos asemeni unei statui grecești. Dispăru și trenul, înghițit în stufărișul unei păduri. Vântul mișca ramurile într-o adiere de primăvară, cerul părea de safir, iar frunzele se legăneau în voie. Printre copaci întrezării un drum spre care mă repezii căutând o ieșire. Ochii mi-au ieșit din orbite când în față îmi apăru un palat cu turla și porți, părea să semene cu un labirint. În timp ce mă apropiam de una dintre porțile palatului, de nicăieri se auzi o voce rostind: „cartea pe care o cauți trebuie s-o găsești”.

O mireasmă îmbătătoare mă cufundă mai adânc în vis. Se pareă că sunt pe cărări Elizee, unde vedeam cărțile cum se plimbă vorbindu-și cu pasiune. Deodată m-am împiedicat și în loc să cad m-am trezit sprijinită de un braț puternic. Cine sunteți, întreb? Sunt o carte, dar în împrejurările de față m-am transformat pentru a vă fi de folos. Aici nu avem nevoie de corpuri, aici suntem doar noi, ideile. Ce vânt vă aduce pe Câmpiile Elizee? Nu știu să vă răspund, îi zic, îmi amintesc doar că nu știam cum să ies dintr-un labirint, când m-am trezit rătăcind aici. Căutam o carte a unui filosof, se cheamă Platon. De cum i-am rostit numele, în fața mea, cu trupul svelt ca o trestie, apăru Platon, iar cel cu brațul puternic dispăru.

Filosoful privi îndelung la voalurile care-mi înfășurau capul. Să mergem, zise. În timp ce-l urmam pe alee, soarele arzător al Eladei se revărsă peste noi. Împreună am coborât spre Pireu, unde l-am văzut pe Socrate și pe toți cei veniți să-l asculte în casa lui Cephalos. Acesta, bucuros de prezența lui Socrate, așteaptă limpeziri pe tema bătrâneții, nu înainte de a spune și el câte ceva.

Ascultându-l pe Socrate

Vârsta, pe care poeții o numesc „pragul de sus al bătrâneții” (citată, Platon, Opere, Republica, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1986, p.83), devine o preocupare pentru mulți care ating această etapă. Nu puțini sunt cei plini de regrete după plăcerile tinereții și întristați de sărăcia bătrâneții. Cephalos, dimpotrivă, se simte fericit de zei că a scăpat de lanțurile pasiunilor și că poate contempla în liniște rosturile vieții. Când „te îndepărtezi de stă-

pâinii nemiloși și turbați” (citată, Platon, Opere, Republica, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1986, p.83), cum ar spune Sofocle, pacea inimii și libertatea minții fac din viața ta o adevărată comoară. Pe bogăție își sprijină unii libertatea, deci ea nu e de disprețuit, adăugă Socrate, stârnindu-l pe Cephalos să vorbească despre propria avere, despre cele moștenite și cele dobândite. Cephalos se lăsă prins în joc și, contrar celor spuse de mulți, arătă că „*bogăția este bunul cel mai folositor omului cu minte*” sau că „*avuția are preț doar pentru omul blajin și măsurat*” (citată, Platon, Opere, Republica, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1986, p.85-86). A da celorlalți ceea ce li se cuvine este nu numai o virtute, ci și singura dreptate. Socrate îi arată, punându-l în incurcătură, că dreptatea nu înseamnă întotdeauna să dai înapoi ceea ce se cuvine. Iată o poveste, zise Socrate: Un om pe atunci întreg la minte îi dăruiește prietenului său arme. După o vreme, având mințile rătăcite, i le cere înapoi. Este drept să i le restituie, Cephalos? Acesta, descumpănit, îl lăsă pe Polemarchos să-l scoată din incurcătură și porni spre templu pentru a aduce ofrande zeilor.

Polemarchos, fiul său plin de zel, arată că „*că e drept e să dai fiecăruia ce îi datorezi*” (citată, Platon, Opere, Republica, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1986, p.86), iar Thrasymachos, mai nerăbdător, definește „*dreptatea ca fiind folosul celui mai tare*” „(citată, Platon, Opere, Republica, vol. V, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1986, p.96) SAU că ”*dreptatea înseamnă să faci bine prietenilor și rău dușmanilor*” (Idem, p.88)

Soarele era spre apus, dar discuțiile aprinse nu-i lăsară pe niciunul să plece. Socrate nu contenea cu întrebările și pas cu pas adevărul ieșea la lumină, spre bucuria celor ce așteptau cu nerăbdare. Argumentele lui Thrasymachos, oricât ar fi scos de bine la iveală metehnele oamenilor atunci când au de-a face cu

puterea, nu s-au dovedit grăitoare. Pentru toți a devenit limpede că dreptatea nu este să faci bine prietenilor și rău dusmanilor. Nicăieri nu s-a văzut că a vătămă pe cineva înseamnă să faci ceva drept. La fel de clar s-a văzut că dreptatea nu poate fi folosul celui mai puternic. Nicio dregătorie nu-și pregătește și-eși folosul, ci îl pregătește celui cârmuit, având în vedere folosul celui mai slab și nu al celui mai tare. Cel potrivit să cârmuiască nu este atras nici de cinstiri, nici de bani și ar prefera să capete din partea altuia folos, decât să fie el folositor altuia. Însă nu-i nici o pedeapsă mai mare decât să te lași cârmuit de unul mai puțin priceput decât tine, dacă tu n-ai vrut să cârmuiești. Aflat într-o asemenea situație, fie vrea, fie nu vrea, trebuie să accepte cârmuirea, spre a scăpa de pedeapsa de a fi cârmuit de unul fără folos pentru societate. Într-o cetate cu oameni de ispravă, dacă ar fi așa ceva, oamenii s-ar lupta să scape de dregătorii, cum la noi se luptă să le aibă, încheie Socrate în timp ce observă că noaptea se lăsase de-a binelea.

Pe drumul de întoarcere Platon dispăru, iar eu rătăcind o vreme nu-mi puteam dezlipi gândul de la cele întâmplate. Tot întrebându-mă și privind stelele, am adormit. A doua zi razele întinse ale soarelui mă treziră. Platon sosi agale pe alee. Să ne grăbim, zise, toți nedumeriții de-aseară îl așteaptă pe Socrate. Din cauza nopții au plecat fără ca înțeleșurile să le fie pe deplin lămurite.

Dreptatea și nedreptatea. O cetate adevărată

Dezbaterile erau în toi pe când noi ne-am apropiat. Glaucon, evocând cele spuse de Thrymachos și Polemarchos, i-au cerut lui Socrate să aducă noi clarificări despre dreptate și nedreptate, pentru ca nimic să nu rămână în umbră. Aruncară în discuție mai multe feluri de bine: a iubi binele pentru el însuși, a-l iubi sub forma gândirii, a vederii sau a sănătății. Apoi se întrebă unde ar trebui așezată dreptatea? În cea mai frumoasă dintre ele, veni răspunsul lui Socrate. Departe de a fi mulțumit despre felul cum stau lucrurile cu dreptatea și nedreptatea, Glaucon se arătă dispus să facă elogiul nedreptății, pentru a-l auzi apoi pe Socrate cum scoate la iveală lauda dreptății.

Dreptatea, continuă Glaucon, ar trebui să fie iubită pentru ceea ce este și nu doar prin urmările sale. Crezul majorității însă este altul. Pentru a nu-și face nedreptăți unii altora, oamenii au convenit să accepte legi drepte, căci nimeni nu este drept de bună voie, ci doar silit. Dacă cineva nu ar voi să facă nedreptăți și nu s-ar atinge de bunul altuia, ar fi socotit în ascuns demn de compătimit, deși în fața tuturor ar fi lăudat. Cel nevrednic, dacă va opera nedreptățile în așa fel încât să nu le afle nimeni, va fi socotit iscusit și în stare să pară drept, fără să fie. Pe omul drept societatea îl va nedreptăți, în timp ce nedreptul va fi apreciat pentru iscusința de a se arăta drept când de fapt nu este. Așadar, Socrate, clarifică acțiunea proprie dreptății și nedreptății pentru a ieși la iveală deslușit că una este bună și cealaltă este rea!

Socrate, laudând divinitatea lui Glaucon pentru înțelepciunea de-a crede că dreptatea este mai bună decât nedreptatea, începu o lungă argumentație în favoarea dreptății.

Să construim cu mintea o cetate, zise Socrate. Toți și-au încordat atenția mânați de curiozitate. La zidirea cetății întemeietorii contribuie cu ceva fiecare. Unii oferă roadele pământului și cele ce decurg din păstoritul animalelor, alții, prin meșteșuguri și negoț, aduc mulțumire celor mai nobili și bogați. Mai sunt și oameni cu mintea slabă, dar brațul lor este puternic. Bucurându-se de o atare forță, ei o vând în schimbul simbriei. Gustul pentru podoabe, broderii, picturi, aur, fildeș și multe asemenea fac tot mai prosperă cetatea. Fără poeți, rapsozi, actori, filosofi, cetatea ar fi mult prea săracă.

Și cu cât cetatea mai mare se face, pământul neîndestulător devine și apare nevoia să-l acaparăm pe cel al vecinilor. Iar această acțiune pare justă. Cum de nu?, încuviințară toți. Avem deci nevoie de o armată, de oameni destoinici care să poarte lupte și să apere cetatea împotriva acelor care, asemenea nouă, vor să-și mărească pământurile. Luptătorii trebuie să fie nu numai puternici, ci și înflăcărați, blânzi față de ai noștri și aprigi față de dușmani. Pentru a reuși, au nevoie în pregătirea lor de gimnastică pentru trup și de arta Muzelor pentru suflet. Miturile, nu toate, ci doar cele potrivite, le vor da aripi să zboare până departe.

După cum spuneam, nu toate miturile sunt bune, pe cele nepotrivite este înțelept să le respingem. Zeii nu se războiesc între ei, cum aflăm de la Hesiod sau Homer. Poeții noștri nu-i pot înfățișa altfel pe zei decât că prin firea lor sunt buni. Cei care cred că zeii dăruiesc oamenilor și bunele, și relele, se înșală. Prin natura lor, zeii răspunzători sunt doar pentru faptele bune și drepte. Îi inspiră pe oameni în săvârșirea binelui, după cum îi și pedepsesc pentru relele făcute spre folosul lor.

Ar fi bine să fim de acord și cu al doilea canon de care trebuie să țină seama poeții și anume că zeii nu mint și nu își

preschimbă înfățișarea. În sufletul lor, și oamenii resping minciuna, dar adesea o folosesc. Un lucru trainic nu prea suferă schimbări, cu atât mai mult zeii, întruchipări ale perfecțiunii, nu-și vor schimba starea. Reiese limpede că preschimbările ar altera divinitatea lor și asta nu le-ar fi pe plac. Zeii rămân pentru oamenii noștri piscuri înalte spre care să tindă.

Iar dacă vrem oșteni curajoși în fața morții să nu-i lăsăm pe poeți să scrie despre grozăviile din lumea lui Hades, ce nu-s adevărate și nici utile. Nepotrivite sunt și jelaniile oamenilor de renume, dar și ale zeilor. Dacă le acceptăm, cu greu copiii ar pricepe că atari emoții nedemne sunt pentru ființa umană. Râsul îmi pare la fel de nedemn.

După cum am văzut în cele arătate, minciuna este nefolositoare atât pentru oameni, cât și pentru zei, aceștia din urmă prețuiesc se pare mai mult adevărul. Minciuna, nepotrivită pentru particulari, este totuși bună pentru cârmuitorii cetății. Aceștia au dreptul să-i mintă pe dușmani, dar și pe cetățeni, când interesul cetății o cere.

De muzică, poezie și teatru suntem atașați prin fire, doar că mânuitorii artelor calea frumuseții este bine s-aleagă. Din orice parte a cetății să se aducă vederii armonia din lucruri, iar tinerii de mici să învețe a lega prietenia de vorbirea frumoasă și curajul de caracterul cel bun. Arta muzelor le vine în ajutor. Ritmul și armonia adânc pătrund în suflet și-l fac pe omul binecrescut atras să fie de lucrurile frumoase și pe cele urâte să le lase deoparte. Aducând laudă celor dintâi și hrănindu-se cu ele în sufletul lui, de frumusețe mintea și trupul se umplu. Ajuns la vârsta rațiunii și educat a cunoaște felurile cumpătării, omul nostru, deopotrivă frumos la minte și la trup, ar fi pe loc îndrăgît și dat ca exemplu. Un trup frumos ca să devină, gimnastica e leacul cel mai bun. Într-un astfel de trup, mintea gândește

mai bine. Un tânăr de mic învățat cu mișcarea, cu luptele-n palestre și alte asemenea nicicând de medic nevoie nu are, iar la război dacă ajunge se dovedește a fi neînfricat ca zeii.

În cetate multe roluri se joacă, să cercetăm după importanță pe cel de judecător. Un astfel de rol este bine să-l joace un om mai în vârstă, ce vreme destulă la îndemână i-a stat să afle ce este nedreptatea. Judecătorul nostru, iubind de tânăr frumosul și adevărul, cercetează răul ascuns nu-n propriu suflet, ci-n suflete străine, se folosește mai mult de știință decât de experiență. Dar judecătorul nostru nu se lasă lipsit de arta muzelor, care se știe că naște cumpătarea. La această virtute cu greu se ajunge, de aceea bine este ca educația pe ea să fie clădită.

Trebuie avut grijă, dragă Glaucon, ca tinerii noștri să n-aibă parte doar de gimnastică unii și de arta muzelor alții: primii ar ajunge prea brutali, în timp ce ultimii prea molatici. Omul crescut cum trebuie nu-i nici prea energic, nici prea blând, ci în ambele feluri cu măsură. Atunci când cineva mai dur ca fierul lasă să-i curgă în suflet dulci armonii, aspra înflăcărare se topește și-n simț rafinat se transformă. Dar dacă omul viața întreagă în cântări și-o petrece tăria lui sufletească se stinge, lăsând în loc un luptător fără vlagă. Omul preocupat doar de gimnastică și crescut fără arta muzelor și fără filosofie urăște cuvântul pentru neputința de a ști să-l folosească în mod convingător, forța fiindu-i mai la îndemână.

Rosturile corect le-nțeleg tinerii dacă sunt educați cu pricepere. Din copilărie trebuie vegheați să deprindă solide principii, pentru a nu fi ușor de înșelat. Cetatea, dacă vrem mai bună să fie, de cârmuitori destoinici ea are nevoie. Bărbatul ce-n fața fricii și a plăcerii cumpătul tare îl are, ținând în frâu deopotrivă prietenii din țară și dușmanii de-afară, este potrivit să fie câr-

muitorul nostru. Înconjurat de sfetnici și ajutoare, ce-și stăpânesc cu cinste firea, cârmaciul nostru va ști cel mai bine să ia hotărâri înțelepte.

Ca să iasă mai bine la lumină ordinea chibzuită a naturii, mitul creațiunii este de bun ajutor. Se zice că zeii când ne-au plăsmuit, în unii au amestecat țărâna cu aur, în alții cu argint, iar în cei de pe urmă cu aramă și fier. Pentru ca aurul să strălucească mai tare în primii, să-i slăvim în viață cât și după moarte. De cinstirea noastră parte să aibă și ajutoarele plămădite din țărână și-argint, după cum niciun dispreț nu se cuvine s-avem față de cei ce au aramă și fier în amestec, căci deopotrivă, agricultori ori meseriași, cetății utili ei sunt. Să ținem doar seama dacă se naște un copil de aramă sau de fier printre cei de aur și argint, tărie s-avem să-l trimitem printre meseriași și agricultori. La fel să procedăm și în cazul în care un copil de aur s-ar naște printre aceștia din urmă. Din mijlocul lor ar trebui să-l luăm și să-l ducem între cei hărăziți să domnească. Altfel de facem, o veche profeție ne lasă să credem că cetatea va fi nimicită când oameni de aramă sau fier iau locul cârmacilor de drept prin uzurpare. Pentru ca o astfel de grozăvie să nu se întâmple, să-i învățăm bine pe tineri. Cei plămădiți de zei dintr-un amestec de țărână cu aur vor recunoaște în mit că-i votba de ei și pe loc îl vor crede. În cetatea noastră ei vor vrea cu noi împreună dreptatea stăpână să fie și nedreptatea, pe care-i clădită vechea cetate, să n-o mai cunoaștem. Dreptatea așezată la loc de cinstire ne obligă pe toți la o mai mare iubire pentru ceea ce facem decât pentru ceea ce-avem. Scopul în cetate nu-i ca fericirea s-o aibă o grupare de oameni, ci societatea întreagă.

Cei ce-ascultau găsit-au cetății, lipsită de mari bogații, slăbiciunea ce-atrage dușmanii. Aceștia o vor socoti o pradă ușoară. Adevărat, zise Socrate, cetatea vulnerabilă este dacă cu o altă

cetate se bate, dar nu și atunci când se bate cu două. Pe loc planul nostru va fi ascultat de cetatea rivală, când afla-va că noi mai tari suntem decât bogăția din țară și dornici de luptă, câștigând pentru ei nestematele altora. Dușmanii departe de noi se vor ține știind că de aur nouă nu ne pasă și că vrem mai degrabă aliați să le fim. Pe când ei câștigă putere și bani, noi ne-alegem cu pace și liniște la frontiere.

Cetatea noastră crescută-n cumpătare, lipsită de neliniștea ce-i mână pe oameni să aibă mai mult, va fi cea mai frumoasă și mare, deși numărul celor ce-o locuiesc nu trece de o mie. Ea va crește-n mărime doar atât cât să rămână una, iar pe cei ce-ar voi să facă din ea două, una a bogaților și alta a săracilor, îi vom trece dincolo de hotare. Îndestulătoare și unică fi-va a noastră cetate dacă prin educație va învăța fiecare să facă ce știe din fire. Schimbări în arta Muzelor nu trebuie să acceptăm, căci ele singure nu vin, ci aduc după sine și schimbarea legilor. Artă Muzelor se cuvine apărută de orice stricăciune ce cu ușurință se strecoară și pare nevătămătoare. Pe nesimțite otrava de la unul la altul trece și tuturor le pare legiuită, făcând ruina s-apară în viața fiecăruia și-n toți laolaltă. Dar de vom face altfel și grijă vom avea să dăm copiilor prin arta muzelor buna legiuire, de orice prăbușire cetatea va scăpa. Comportamente utile, din drept căzute în vechea cetate, prin educație se pot restabili, anume cum să te porți cu cei mai în vârstă, cum să mănânci, cum să te îmbraci și multe alte asemenea. Simțul echilibrului, născut din educație și lege, scut îi va fi celui aflat în strâmtoare, înconjurat de poftă, plăceri și temeri.

Înțelepciunea, cumpătarea, dreptatea, vitejia pe rând le-am făcut să trăiască-n cetate. Spunem că dreaptă este o cetate când opinia cârmuitorului și a celui cârmuit aceeași este. Și mai spunem că judecata, încredințată cârmuitorilor, ține seama să aibă

fiecare ce-i aparține și niciodată ce este al altuia, că dreptatea este să ai ce este al tău și să faci ceea ce-ți este propriu. Dar omul se cunoaște prin sufletul său, să-l cercetăm atunci îndeaproape.

După lungi căutări aflat-am împreună că sufletului îi sunt proprii trei părți, după cum cetății trei clase, partea rațională, partea pasională și partea apetentă, în același fel cum în cetate oamenii sunt unii ai capului, alții ai brațului și alții ai pânțecului. Partea pasională a sufletului slujește, cum este firesc, părții raționale, ce cântărește binele și răul. Merită să fie dojenită când acționează ca o entitate distinctă ce face judecată, când dreptul acesta este propriu doar părții raționale. Să ținem minte atunci că omul va fi drept numai dacă fiecare din părțile sufletului își va face treaba sa proprie și dacă partea apetentă va fi condusă de celelalte două. Arta muzelor și gimnastica le va dăru primelor două părți ale sufletului ceea ce le este specific. Cu vorbe frumoase, învățătură și har partea rațională se va întinde și crește, pe când cea pasională prin gimnastică se va îmblânzi și destinde. Educate să-și cunoască rolul vor conduce partea apetentă, care prin firea ei nu-i niciodată mulțumită de ceea ce are. Trebuie vegheat ca partea aceasta să nu se întărească prin plăceri nehibzuite, să-și refuze rolul său propriu, pentru a nu le înrobi pe celelalte două. Partea apetentă jucând rolul rațiunii și pasiunii deopotrivă, fără îndreptățire să aibă prin naștere, ar face să răstoarne nu numai omul, dar în egală măsură cetatea. În final am putea spune că dreptatea locuiește în dreapta cetate plăsmuită de oamenii cu sufletul drept.

Acum am înțeles ce este dreptatea, să cercetăm în adâncime ce este nedreptatea, zise Glaucon. Socrate încuviințând să aducă totul la lumină continuă prin a arăta ce este nedreptatea. Un fel de-a face mai multe deodată ori unele ce nu ne sunt proprii, răzmerița unei părți împotriva întregului, dar și împotriva